

Vilimova jama (A-2) na Biokovu

Rezultati speleološkog istraživanja Biokova 1984-5. godine

Z. HOCHMUTH, G. STIBRANYI, P. VOZARIK

U 1984. godini uspjelo se organizirati speleološku ekskurziju članova Slovačkog speleološkog društva do kraških područja Jugoslavije; Glavnim ciljem bilo je istraživanje površinskog kao i podzemnog kraja masiva Biokova. U ekspediciji je učestvovalo ukupno 30 članova, koji su u masivu djelovali u tri više-manje samostalne grupe s određenim vremenskim razmakom. Rezultatom toga rada bilo je istraživanje i dokumentacija više od 20 špilja i jama, od kojih je jama A-2 (Vilimova jama), svojom dubinom od 396 metara postala drugom od najdubljih jama Biokova a vjerojatno jednim od najvećih uspjeha Slovačke ekspedicijske speleologije.

U 1985. godini se dvanaesteročlana skupina slovačkih špiljara vratila na Biokovo. Šest špiljara u vremenu od 4 dana nastavilo je površinska i podzemna istraživanja započeta ekspedicijom Biokovo 84. Druga, četveročlana skupina ekspedicije Jugoslavija 85, obišla je cijeli masiv i na svom putu registrirala kraške pojave. Najznačajniji uspjeh ekspedicije Jugoslavija 85. bilo je produbljenje Vilimove jame na —565 metara.

Jama se nalazi na sjevernoj padini kote 1484 zvane Brisa, na nadmorskoj visini od 1360 m. Neprimjetan otvor na rasčlanjenom terenu našao je Jozef Urban za vrijeme površinskog istraživanja dana 20. 08. 1984. godine. Jamu su do 396 m dubine istražili, izmjerili i za tehniku jednostrukog užeta opremili Peter Erdelyi, Ladislav Fecsu, Gustav Stribranyi i Peter Zamečnik ml., članovi Ekspedicije SSS Biokovo 84, u vremenu od 22. do 29. 8. 1984. god.

Kosi otvor promjera 3,5 m orijentiran je na SZ. Pod otvorom se nalazi otprilike 5-metarski prostor pravilna oblika s ravnim dnom, iz kojeg se u južnom dijelu otvara ulazna provalija. Široka, ravna prostorija 86 metara duboka nastala je na okomitom urušenju smjera I-Z. 18 × 8 metarsko dno prostorije tvori oštrobridni šljunak. U zapadnom dijelu sa tragovima humusa, u istočnom dijelu s ogromnim kamenjem. U JI, isturenom dijelu dna je očevidan nastavak, oštro modeliran tekućom vodom, koji je već nakon 20 m neprolazan. Nastavak je bio skriven velikim stijenama u SI dijelu dna ulazne prostorije. Nakon dva metra uskih prostora u zavali se otvara druga, 91-metarska provalija, koja se takoreći nalazi sasvim pod ulaznom provalijom. Nastala je na tom istom okomitom urušenju smjera IZ kao i ulazna provalija. To je ustvari jedna 180 m duboka provalija, razdijeljena ogromnim kamenjem i šljunkom.

Dno druge provalije pregrađeno je jedanaest metara visokim kamenim pragom, koji kao ogromni zid s okomitim stijenama pre-

građuje ne samo prostor dna druge provalije, već privremeno dijeli jamu i na dva razvoda. Istočnim smjerom spušta se široki hodnik koji se postepeno sužava i nekoliko puta lomi okomito dolje 3—5 metarskim stepenicama, dok se ne izmijeni u klasični uski meandar. Istočnim smjerom meandar se sužava i postaje neprolazan ali prema dolje otvara se 100-metarska provalija. Zapadna stijena provalije, niz koju teče voda lomi se 2 i 1 metar širokim policama na 40 i 75 m dubine. Stometarska provalija ulazi u veliku dvoranu, zvanu Dvorana Majkovaca na 300 m dubine. Koso dno razmjera 40 × 30 m spušta se 30° na sjever a pokriveno je ogromnim kamenjem. U zavali toga kamenja mogućnost je daljnjeg nastavka. U zapadnom dijelu dvorane nalazi se ogromni kompaktni kamen veličine osmerokatnice.

U zapadnom dijelu dna druge provalije na 180 m dubine, iza velikog uglavljenog kamena otvara se razlomljena 35 m duboka provalija. Na dnu provalije počinje klasičan meandar koji završava bez prolaza. Utječući u meandar potočić se na nekoliko stepenica lomi do 60-metarske provalije. Na SZ orijentirano, 3 m široko dno provalije okreće se na zapad, sužava se i dalje na SZ meandira te postaje neprolazno. Voda sa dna provalije teče do uskog meandra koji obrubljuje JZ stijenu provalije. Meandar se nakon pet metara širi i otvara u 115-metarsku provaliju. Potočić utječući u provaliju pada pravo u težište slobodnog visećeg užeta. Dno 115-metarskog mokrog bunara tvori u stvari jedna ogromna zavalala. Istočni dio dna je ispran od padajuće vode i tako omogućava prolaz u spletu ogromnog kamenja. Istočni dio zavale tvori kamenje i suha svjetlosiva glina, koja se u višim dijelovima jame uopće ne nalazi. Zavalom ali i oknom u istočnom dijelu moguće je sići na dno susjedne provalije, koja je paralelna s mokrim bunarom. Dno tvori beznađna zavalala. Nastavak vodi oknom u visini 8 metara iznad dna do razlomljene suhe dvorane s korozijom razrušenim stijenama. Otvorom u zapadnoj stijeni ta se dvorana nastavlja na klasični, aktivni meandar, kojim otječu vode sa dna susjedne provalije do sliedeće, 30 m duboke provalije. Južni dio dna te 30 metarske provalije umiven je slapom. Sjeverni, nešto više položen dio dna već je suh, pokriven kamenjem i žutosmeđom glinom. U zapadnom dijelu dna voda otječe, pada 2 m dubokom stepenicom do dvorane, iz koje žuboreći nestaje u dubini iduće, 94 m duboke provalije. Voda, koju pratimo od —180 m teče po stijeni provalije te je u velikoj mjeri odvođena rupama između raznovrsnih naslaga materijala. Kod jugozapadne

stijene pada idući slap, koji dotiče s nepoznatog mjesta. Dno te veličanstvene prostorije pokriveno je zavalom, koja se lagano diže smjerom na I, dok napokon tvori okomitu JI stijenu provalije s balkonom i oknom u visini 12 m, koji vode do slijedećeg nastavka.

Komotniji nastavak vodi puzanjem u zavalu pod tim balkonom. Puzanje vodi do razlomljene uzdužne dvorane smjera istok—zapad, s okomitom barijerom zavale u istočnom dijelu te dvorane. Oknom iz ove barijere možemo sići prirodnom klupom, stvorenom na raznovrsnim naslagama do klinaste dvorane (trokutastog profila) razmjera $35 \times 35 \times 40$ m. Kod JI stijene te dvorane pada 40 m visoki slap na monumentalno kamenje, između kojeg voda otječe u dubini 565 m uskim, neprolaznim kanalićima do daljnjih dubina.

Inače siromašne sigaste ukrase u jami prezentiraju lijepe formacije zasiganih podova u Dvorani Majkovaca i mali kristali kalcita na stijenama koje su obložene tankim slojem plastične sigovine. Takav način popunjavanja se nalazi samo na suženim mjestima, u meandrima i gdje se osjeća jaki propuh. U jami je temperatura u kolovozu $3,3^{\circ}\text{C}$.

Vertikalna	Uže	Sidrište
86	96 (22+75)	PS + 1S (-14) + + 1S (-40)
91	105 (60+50)	PS + 1S (-3) + + 1S (-47) + PS (-78)
30	35	Klin + 1S + 1S (-18)
57	65 (6+60)	PS + 1S
115	126	PS + 1S
35	42	PS + 1S + 1S (-9)
ili		
9	15	PS
+ 7 m		
30	35	PS
94	102	PS + 1S + 1S (-5)
+ 5 m	10	PS
86	96	
91	105	
102	122 (55+65)	PS + 1S + 1S (-4) + 1S (-44) + 1S (-82)

Objašnjenje: PS — prirodno sidrište
S — ekspanzivni klin (Split)

Prijevod sa slovačkog pripremili: Milada Tadić

JAMA A-2 (VILIMOVA JAMA)

PRIKAZ POSTAVLJANJA UZETA
ZASTUPLJENA TEHNIKA JEDNOSTRUKOG UZETA)

Napomena

PS oko kamena na otvoru. 5 m od kamena potrebna je tekstilna podloška na bridu.
1S (-14) ulijevo u težište.
1S (-40) udesno na rebro stijene.

PS oko kamena 3 m južno od ulaza u provaliju,
1S (-3) ulijevo na stijeni.
Na prvoj polici -25 m slobodno kamenje!!
1S (-47) u težištu 7 m pod drugom kosom policom.
PS (-78) samo pri silazu na I do stotke.
11 m iznad dna u njihaju prečiti na desno na kameni prag.
Zub u visini 2,5 m iznad praga.

Klin +1S u zapadnoj stijeni velikog kamena.
1S (-18) udesno 2 m pod policom.

PS zub 3 m gore u meandru.
1S u suženom dijelu meandra u visini stopala.

PS osječen zub u meandru.
1S 4 m koso na SZ od zuba u desnoj stijeni meandra. Potrebno je koristiti pomoćno uže 6 m dugo za silaz do 1S.

Gore zavalom na desnu stranu do okna.
PS oko kamena +1S. Užetom na brid.
1S (-9) na kamenu na rubu.

iii

Tijesnom zavalom dolje do male dvorane.
PS oko kamenja u maloj dvorani.

7 m gore navalom do okna.
Kroz suhu dvoranu do meandra i dolje meandrom.

PS oko idealnog zuba na rubu provalije.
Kratkim stepenicama za vodom. U dvorani iznad Veličanske prostorije gore do meandra.

PS oko kamenog izbočenja.
1S u lijevoj stijeni meandra — uočljiv.
1S (-5) u težištu, u (desnoj) stijeni meandra.
Spuštanje u prevjesu sredinom prostorije.

Pod stijenom u zavali puzanje 4 m, zatim klasično spuštanje 3 m okomitom policom do rasčlanjene dvorane.

Gore padinom smjerom na istok.

Ispenjati kamenu barijeru +5 m. Fiksirano uže promjera 8 mm. Nalijevo oknom do klinaste dvorane.

Na -78 m u njihaju prečiti udesno na kameni prag. Zub u visini 2,5 m iznad praga.

Dolje 3 do 5 m dubokim stepenicama meandra dok se ne suzi. Ponovo se raširi i dno ulazi do provalije.

1S udesno iza nosa u stijeni meandra.
PS 5 m unatrag u zavoju meandra.
1S (-4) u težištu.
1S (-44) 2 m pod policom udesno za drugim rebrom stijene, 1S (-82) udesno u obloj stijeni u nivou vrha velikog kamena. Nije ga nužno koristiti. Dobar u slučaju velike vode. Ako se ne koristi, na 1S (-44) postaviti 60 m uže.

Viera Pensa i Ivan Marinov

SLIKA DESNO:
Vilimova jama (A-2) 1360 mnm — Biokovo

